

S.O.E. ÎN ROMÂNIA ÎN VREME DE RĂZBOI. CAZUL CĂTĂLIN VLĂDESCU-OLT

Dr. Marian ZIDARU*

În luna octombrie 1943 viceconsulul român din Istanbul (Constantinopole) a abordat S.O.E. cu planuri pentru o acțiune militară în România, susținută de un grup de generali și de o mare parte din ofițerii superiori din armată. Purtătorul de cuvânt al grupului, un colonel la comanda unui depozit de regimental din București, l-a informat pe viceconsul că grupul era dispus să-l răstoarne pe Antonescu printr-o lovitură de stat dirijată în numele regelui. Planurile de arestare a lui Antonescu se spunea că sunt complete și că grupul dorea să stabilească ora zero și să aranjeze planurile de angajare sub îndrumarea britanică.¹ S.O.E. au colaborat cu Vice - Consulul în trecut și aveau completă încredere în el. Acesta, la rândul său, garanta pentru purtătorul de cuvânt al grupului. Trei generali importanți erau implicați.

Boxshall a avut două întâlniri cu Cătălin Vlădescu-Olt și a discutat cu el în principal despre posibilitatea unei lovituri de stat în România, ca urmare a informațiilor pe care le-a adus pe această temă. Esența convorbirilor a fost trimisă la Londra, Boxshall a scris: *„Deocamdată, nu prea mai sunt multe de adăugat la această poveste, în afară de faptul că doresc să subliniez că ar trebui să acordăm toată atenția necesară acestui plan, având în vedere că ne-a fost adus de Cătălin Vlădescu-Olt. Întotdeauna am avut o părere bună despre acest colaborator și astăzi, mai mult ca niciodată, sunt complet convins de buna sa credință...”*, Colonelul Black i-a cerut în mod special lui Cătălin Vlădescu-Olt să nu-i divulge numele pentru moment. După cum se menționează în telegramă, Black era rudă cu Ion Christu și se știa că Vlădescu-Olt avea toată încrederea lui Ion Christu și că, prin acest canal, planul propus de colonelul Black și de grupul său va ajunge la cunoștința britanicilor. Black l-a contactat pe Cătălin Vlădescu-Olt doar cu două sau trei zile înainte de plecarea acestuia din urmă din România și, prin urmare, nu au putut avea decât două întâlniri. Cătălin Vlădescu-Olt, a reușit chiar și în timpul acestor întâlniri, să îl convingă pe Black că, dacă nu se va putea stabili o metodă de comunicare mai rapidă

* Conferențiar universitar dr. - Asociația Geopolitică „Casa Mării Negre”.

¹ TNA, Kew Gardens, HS808, De la Foreign Office la Washington, 4 februarie 1944. Datat la Moscova cu nr. 281 Telegrama nr. 282 către Moscova [din 3 / 2 / 44: Plan de ridicare militară în România].

între grupul lor și britanici, nu existau speranțe de colaborare eficientă. La trecerea sa prin Sofia, Cătălin Vlădescu-Olt a informat pe Ion Christu despre conversațiile sale cu Black, Cristu l-a instruit pe Cătălin Vlădescu-Olt să contacteze S.O.E. imediat și să obțină reacțiile britanice la acest plan. Deocamdată, singurul canal sigur de a transmite un mesaj către grup sau de la grup către S.O.E. era prin Sofia, adică, Cătălin Vlădescu-Olt îi va scrie lui Christu, iar Christu, printr-un intermediar de la București, va transmite mesajul colonelului BLACK, Boxshall i-a precizat lui Cătălin Vlădescu-Olt că va transmite esența conversațiilor către autoritățile britanice superioare, dar că între timp (mai ales că pleca un curier de la Sofia), ar trebui să-l întrebe pe BLACK dacă va accepta și va opera un W/T și să întrebe unde va funcționa un asemenea aparat Bes și unde ar putea fi livrat. Boxshall credea că ar putea să se infiltreze unul dintre seturile mai mici A, M, 2,² Boxshall l-a întrebat pe Cătălin Vlădescu-Olt dacă DAN știa de existența acestui grup și acesta a răspuns că nu știa, dar în același timp că nu considera imposibil ca DAN să cunoască cel puțin o parte din generalii care formau grupul. Cu toate acestea, el a fost categoric în a afirma că s-a făcut totul pentru a ține informația departe de Opoziție și de alți politicieni din cauza secretului. Ei își dau seama că pisica ar fi fost scoasă din sac în momentul în care unii dintre acești politicieni „de cafea” ar fi aflat despre asta. Boxshall a avut o nouă întâlnire cu Cătălin Vlădescu-Olt peste câteva zile și au convenit ca Vlădescu să obțină informații suplimentare despre acest subiect și altele. Întrebat dacă grupul poate conta pe ajutorul Forțelor Aeriene Române, răspunsul a fost negativ. Ministrul Aerului era trecut ca fiind unul dintre colaboratorii lui Antonescu. Vlădescu nu putea spune cu siguranță că regele era complet în peisaj, dar grupul nu se îndoia că el își va juca rolul la momentul potrivit. Generalul Sănătescu a fost plasat la Palat la insistențele grupului, iar gradul său era mult mai mare decât era normal pentru numirea în funcția pe care o deținea. Boxshall l-a întrebat pe Cătălin Vlădescu-Olt dacă știa dacă relațiile dintre Sănătescu și Styrcea erau amiabile. Nu știa, dar credea că foarte probabil sunt, pentru că Styrcea era cu siguranță împotriva lui Antonescu. Motivul pentru care l-a întrebat acest lucru a fost că avea în vedere proprietatea lui Styrcea din Transilvania ca posibilă zonă de parașutare pentru un aparat, pe care l-ar putea trimite la acest grup. Boxshall în timpul ultimei vizite la Istanbul, în septembrie, i-a trimis un mesaj lui Scanavy, întrebându-l dacă ar putea vizita Turcia, deoarece credea că legăturile sale cu Palatul i-ar permite să discute cu Styrcea posibilitatea de a stabili un perimetru de parașutare pe proprietatea sa. Mesajele au fost

² *Ibidem*, C.K. - D.3.0. (B3) Copie pentru D/H 109 De la - D/H 311 A/H89.

trimise lui SCANAVY de către Black Michael și Boxshall. Un set de mesaje a plecat prin poștă, iar al doilea prin bunele oficii ale lui A/H 59. De la acesta din urmă a aflat că scrisorile pe care le-a dus au fost livrate. Ambele seturi de scrisori au rămas până atunci fără răspuns. Vlădescu a declarat că știa un prieten foarte bun al lui Styrcea, prin intermediul căruia putea trimite orice mesaj pe care S.O.E. îl dorea. Primul pas al S.O.E., totuși, trebuia să fie stabilirea relațiilor dintre Styrcea și Sănătescu. Acest lucru Boxshall a aranjat să îl facă prin Cătălin Vlădescu-Olt imediat.

L-a convins că întreaga schemă ar primi mai mare considerație și că ar avea mai multe șanse de a obține rezultate dacă un B.1.0. ar putea fi atașat la sediul grupului lor înainte de proiectata lovitură de stat. În timpul discuțiilor au apărut următoarele puncte suplimentare: din cauza bolii sale foarte grave, Cătălin Vlădescu-Olt nu a fost atât de activ pe cât și-ar fi dorit să fie în timpul șederii sale la București. Abia mai târziu a putut să se deplaseze mai liber. Totuși a luat legătura cu A/H 177 și GORE. De la primul a obținut informații despre moartea lui D/H 561, informații despre care D/H 5 a relatat deja. A/H 177 a fost cel care i-a dat mesajele B.B.0. nr. 6 și 7, pe care le-a adus la cunoștința S.O.E. Acesta era un indiciu al considerației de care Cătălin Vlădescu-Olt se bucura de la A/H 177. Este interesant de observat că acesta din urmă i-a dat esența acestor mesaje B.B.0, și a discutat cu el despre situația din țară.

Amândoi au căzut de acord asupra unui singur lucru, și anume marea lor dezamăgire față de inactivitatea și lipsa totală de securitate a lui Maniu și a membrilor partidului său și a altor partide politice de opoziție. Aparent, considerațiile de partid și personale erau încă pe primul loc în mintea multora dintre liderii Opoziției. Dacă liberalii păreau, la prima vedere, să adere la politica lui Maniu, era doar pentru a putea obține locuri într-un cabinet prezidat de Maniu. Ei considerau că, după câteva luni, ar putea să răstoarne pe Maniu. Între timp, se părea că făceau cu toții greșeala enormă de a crede că orice guvern prezidat de Maniu ar avea binecuvântarea și sprijinul britanicilor și că aceasta era singura lor speranță de salvare. Britanicii i-ar salva de Rusia. Nici un fel de informație nu era ținută secretă de acești politicieni „de cafea” și planuri precum plecarea lui Maniu din România erau cunoscute în toate cercurile politice bucureștene (și deci trebuia să fie cunoscute de germani). Ca un exemplu în acest sens, Cătălin Vlădescu-Olt a declarat că, atunci când Maniu se pregătea să părăsească țara în primăvara 1943, un număr enorm de membri ai partidului său au venit să-l întâmpine la gara din București când pleca spre Constanța. Cătălin Vlădescu-Olt se îndoia că Maniu va putea vreodată să părăsească țara și la întâlnirea cu GORE își exprima de asemenea îndoiala că proiectata sa

plecare în compania lui Maniu se va materializa vreodată. Cătălin Vlădescu-Olt știa despre DAN și din puținele remarci pe tema DAN nu s-a înțeles că l-ar considera liderul dinamic pe care AH 177 a făcut S.O.E să creadă că este. Cu toate acestea, l-a considerat foarte inteligent, foarte onest, foarte pro-britanic și foarte bine conectat³. La 15 octombrie S.O.E. a trimis o scrisoare one-time pad code la „Black” prin curier, ca și un plan de semnale prin w/t. În ipoteza că generalii amintiți participau la mișcare, Wade a primit dispoziție să obțină unul din cele 108 mortiere de tip Brandt. Grupul lui Black era deficitar în artilerie și tancuri, deoarece armata română a pierdut cea mai mare parte a tancurilor R-35 pe 3-15 octombrie 1943⁴. S.O.E Cairo a primit o telegramă de la Istanbul în care se arată că viceconsulul român de acolo, care s-a întors de la București la 12 octombrie, a lăsat să se înțeleagă că dorea să discute chestiunea unei posibile ridicări militare susținute de mai mulți generali și de o mare parte din ofițerii superiori ai armatei române. Această răscoală urma să fie îndreptată împotriva mareșalului Antonescu în numele regelui. Viceconsulul român susținea că mareșalul nu mai avea sprijinul armatei române, cu excepția unei mici minorități din Statul Major General. Telegrama se încheia cu precizarea că mai multe detalii vor fi trimise după următoarea întâlnire cu consulul din 16 octombrie 1943.⁵ Din Cairo, Chastelaine trimitea o telegramă la Istanbul cu următorul conținut: „Vă rog să îl informați pe Cătălin Vlădescu-Olt că nu pot ajunge la Istanbul înainte de 22 octombrie, ceea ce ar întârzia cu o săptămână întâlnirea noastră, b. rugați-l să divulge în detaliu schema lui D/H 311 și să explice dacă există vreo legătură între alte scheme propuse de opoziție și Dan”⁶.

S.O.E. Cairo a transmis la Londra esența telegramelor primite de la Istanbul la 20 octombrie cu privire la complotul militar propus în România pentru răsturnarea guvernului mareșalului Antonescu. Aceasta a fost trimisă colonelului King Salter, maiorului Talbot-Rice și maiorului Holmes la 20 octombrie. De asemenea a fost informat pe Nichols de la Foreign Office tot în acea zi, și ca răspuns la scrisoarea sa din 21 octombrie, în care se cerea să estimeze credibilitatea și poziția viceconsulului, S.O.E. Istanbul a răspuns la 21 octombrie.

³ *Ibidem*, DOCESR 744/2 30/0. Ianuarie 1944. E.M.R. Trimisă Foreign Office telegrama nr. 119 EXTRA Zof! în R-35 formația 109 tee RR-35 DH109/R0/1123/3. Istanbul - Către: M/so. 4 RECD 0445 26 ianuarie 1944.

⁴ *Ibidem*, Cipher tel imediat din Cairo DESP 1245 /10.43.

⁵ *Ibidem*, Cairo to Istanbul 15.10.1943.

⁶ *Ibidem*, trimis Istanbul 1854 repetat Londra 2178. de LA D/H 13 repetat LONDRA 971 15 octombrie. A. 1435 16.10.43. Dew. D. Wells Foreign Office.

De atunci, Ministerul Afacerilor Externe a cerut numele generalilor, care au fost furnizate. Foreign Office au transmis informațiile secretarului de stat pentru afaceri externe de la Moscova, dar cu rugămintea de a nu dezvălui toate faptele rușilor în stadiul acela. În raportul săptămânal al Consiliului de Securitate pentru perioada care s-a încheiat la 18.10.43, s-a făcut o scurtă referire la acest complot, fără a se da detalii, așa cum au fost transmise ulterior lui King Salter⁷.

Într-o altă telegramă s-au primit informații suplimentare, după cum urmează: Următorii doi generali au legătură cu planul: Generalul Nicolae Nicolescu, comandantul Corpului de Armată, comandant al Munteniei, Moldovei și Basarabiei, și generalul Gheorghe Potopeanu. Acesta era comandant de divizie al districtului București care avea unități distribuite până în Dobrogea și Marea Neagră. Sub acești doi generali se aflau un număr de ofițeri de toate gradele gata să execute orice ordin de la generalul Nicolescu. Odată ce mișcarea a intrat în acțiune, mulți alții i se vor se alătura imediat. Pe următorii generali nu se putea conta, pentru a se alătura mișcării: Generalul Steflea, șeful Statului Major General; generalul Pantazzi, subsecretar la război; generalul Jienescu, subsecretar de aviație; generalul Schwab, la comanda districtului Brașov; generalul Rosin, la comanda districtului de nord al Moldovei și generalul Macici, la comanda districtului Sibiu. Mișcarea avea la dispoziție aproximativ 500.000 de oameni înarmați cu puști și tunuri Bren de origine cehoslovacă, de asemenea armament rusesc capturat, inclusiv mortiere rusești de tip Brandt. Era deficitară în artilerie, deoarece Armata Română a pierdut cea mai mare parte din tunuri de 105 și 150 mm. la Stalingrad, dar și în tancuri și tunuri antitanc. De când generalul Jienescu pro-german, era la comanda aviației mișcarea nu putea conta decât pe cazuri individuale în aviația militară. Se crede însă că, odată Mișcarea pornită, alți ofițeri vor fi dispuși să se alătore și să preia în acest scop echipament german. Generalii Nicolescu și Potopeanu erau gata să pornească planul de îndată ce britanicii erau de acord să trimită un ofițer de rang înalt cu o forță de aproximativ 1.000 - 2.000 de parașutiști care pot fi conduși imediat pe frontul de atac din est, unde împreună cu Comandamentul rusesc vor primi capitularea necondiționată a Armatei române. Generalii insistau asupra prezenței unei forțe britanice simbolice. S.O.E. întreba dacă colonelul responsabil de Mișcare va accepta un ofițer de legătură britanic; dacă Maniu și Regele știu ceva despre acest plan; dacă Mișcarea era legată de vreo organizație politică; și cereau mai multe detalii despre planul de predare a românilor⁸. În răspunsul său Foreign Office

⁷ *Ibidem*, DH109/RO/622/3. 23 octombrie 1943. Către: D/H, Plans. De la: D/H109.

⁸ *Ibidem*, F.O. R 744/230/6. Ianuarie, 1944. M. R. Trimis la Moscova.

spunea că ar prefera să vadă detaliile suplimentare care au fost promise în urma unei alte întâlniri cu consulul la 15 octombrie înainte de a decide dacă să raporteze sau nu această evoluție la Moscova, unde, cei trei secretari de stat pentru afaceri externe discutau în duet despre chestiunile române. Între timp, se cerea S.O.E. Cairo să le dea o estimare a fiabilității și poziției viceconsulului⁹.

Cairo a primit nota S.O.E. Istanbul nr. R 10220/111/G din 21 octombrie, prin care a dat mai multe detalii despre propunerea de lovitură de stat militară în România. În paragraful de încheiere s-a subliniat faptul că a colaborat cu acest viceconsul pentru o perioadă destul de lungă de timp și că oamenii S.O.E. din Orientul Mijlociu au încredere deplină în el. El era un colaborator intim al lui Boxshall și Ion Christu, ministru român la Sofia, care, în timp ce se afla în Turcia într-o misiune, nu cu mult timp în urmă, a dat S.O.E., dovezi ale simpatiilor sale pro-aliat.

S.O.E. Cairo sublinia că ei cunoșteau numele celor mai importanți trei generali despre care se spunea că ar face parte din grup, iar Ministerul de Război, pe care l-au consultat, erau de părere că sunt ofițeri suficient de superiori, care au ocupat poziții înalte de-a lungul războiului, pentru a fi în măsură să-i influențeze pe oamenii aflați sub comanda lor. Unul dintre ei era și consilier militar al tânărului rege. S.O.E. Istanbul considera că deși, decizia finală trebuie să aparțină Foreign Office, se întreba dacă ar fi înțelept să dezvăluie acest complot rușilor în acel moment. Ei credeau că ar putea fi stânenitor pentru S.O.E. mai târziu, în cazul în care Conferința de la Moscova nu ar produce rezultatele dorite și dacă rușii ar refuza orice sugestie de susținere a revoltei¹⁰.

La 12 ianuarie 1944 Cairo transmitea la S.O.E. Istanbul că schema era în curs de examinare și cel mai de dorit ar fi să fie legată de mișcarea politică. În orice caz, trimiterea de trupe de parașutiști era exclusă. Se temeau că semnalul B.B.C., așa cum a fost sugerat, ar putea fi interpretat ca un acord pentru trimiterea de trupe. Erau pregătiți să transmită un mesaj cu caracter necomunitar, menit doar să arate că mesajele trimise de Black au ajuns la destinație¹¹.

A doua zi Foreign Office cerea ca înainte de a transmite la Moscova și Washington, dorea să aibă de la Cairo reacția la aceasta, și așteptau în consecință în ziua aceea. Ei credeau că oricât de impracticabilă ar fi întreaga schemă, considerau că a ajuns în stadiul în care trebuia să se grăbească ai informa pe ruși, în ciuda obiecțiilor de la Istanbul. În același timp, ar trebui,

⁹ *Ibidem*, F.O.to Pearson.

¹⁰ *Ibidem*, S.O.E. Cairo to FO Nichols 21 octombrie 1943.

¹¹ *Ibidem*, Cifru telegram la Cairo 4583 12. 1 .44.

desigur, să informeze pe americani. Cereau să fie anunțați, prin urmare, dacă vedeau vreo obiecție la telegramele Foreign Office către Moscova și Washington. Orice sugestie privind formularea era binevenită.¹²

. Într-o altă telegramă se afirma: *cunoașteți numele celor doi generali în cauză, ale principalilor generali care nu vor să coopereze, dar nu doresc ca acestea să fie transmise în prezent guvernului sovietic. În plus, se pare că aranjamentele pentru predare presupun un sector al frontului rusesc deținut de români, dar este puțin probabil ca germanii să alocă un sector specific în acest fel, în orice caz până când nu vor fi mai greu de presat în sud. Planul pare să nu ia în considerare reacțiile probabile ale germanilor și ale mareșalului Antonescu și ale forțelor care îi rămân loiale. În cele din urmă, forța de parașutiști britanici menționată la paragraful 5 ar putea fi furnizată numai dacă șefii de stat major combinat ar fi convinși că operațiunea este de cea mai mare importanță. În ciuda numeroaselor puncte slabe ale schemei, considerăm că guvernul sovietic ar trebui să știe că a fost înaintată. Vă rugăm să-l informați în consecință și să-l întrebați dacă are vreun punct de vedere. Între timp, desigur, nu vom lua nici o inițiativă în această privință, în afară de încercarea de a stabili un contact radio cu grupul.*

Cătălin Vlădescu-Olt în calitate de colaborator cu Alexandru Cretzianu a considerat oportun să menționeze schema Black acestuia. Cretzianu i-a spus lui Vlădescu-Olt să continue dacă o consideră în interesul României, dar că nu crede că este necesar să ceară detalii și nici nu dorea să fie părtaș la scufundarea țării în anarhie. Cătălin Vlădescu-Olt susținea că Cretzianu era prieten intim al lui Maniu. În ceea ce privește fuziunea schemei Black cu mișcarea politică, va cunoaște posibilitățile mai exact, după ce va primi răspunsul la scrisoarea lui AH59.

Cătălin Vlădescu a confirmat rapoartele că Chasteleine se afla în apartamentul alăturat Jandarmeriei și că cererile formulate de germani de predare a echipei sale au fost refuzate de partea română.¹³ S-a primit un răspuns de la Cairo, în care aceștia declarau că ar prefera să nu divulge detalii despre schema „Black” în forma sa actuală nedezvoltată. Ei se așteptau ca mai multe informații să fie disponibile în scurt timp, atunci când vor fi primite răspunsuri la diversele mesaje trimise „colonelului Black” de către curierul Swian, care a plecat ieri din Istanbul spre România.

În plus, ei considerau că numele reale ale generalilor care se află în spatele mișcării nu ar trebui să fie dezvăluite în acest stadiu. Cu aceste modificări tematice, Cairo era de acord ca rușii să fie anunțați. Astfel, ar fi

¹² *Ibidem*, F.O. to Pearson.

¹³ *Ibidem*, trimis Cairo 404 repetat Londra tel. R. 52.

necesar să se modifice în parte paragrafele doi și trei din proiectul de telegramă, pentru a exclude numele. Dar ar trebui incluse și celelalte informații privind forțele unităților etc. Aici, se cerea ca Ministerul de Război să aibă anumite comentarii cu privire la numărul de oameni implicați. Foreign Office credea că ar trebui să se țină cont de opiniile celor de la Cairo, deoarece ei sunt cei responsabili de desfășurarea operațiunii. Era de dorit ca rușii să cunoască planul în linii mari.

Așa cum s-a convenit S.O.E. îl autoriza pe reprezentantul lor la Moscova, generalul Hill să îi comunice omologului său anumite detalii despre operațiunea de Chastelain¹⁴.

Următoarele aspecte puteau fi transmise rușilor:

1. Misiunea, concepută de trei ofițeri britanici, a fost introdusă în jurnale la 22 decembrie 1943. Ofițerii, din păcate, au fost capturați de guvernul român și duși la București.

2. Scopul misiunii a fost acela de a lua legătura cu Maniu pentru a se asigura că a înțeles clar condițiile aliate de capitulare necondiționată înainte de a pleca să discute condițiile cu reprezentantul celor trei puteri din Orientul Mijlociu. De asemenea, au sperat că grupul S.O.E. ar putea face presiuni în fața lui Maniu în organizarea unei lovituri de stat.

3. Misiunea S.O.E. nu a transportat nici un fel de documente, așteptând să aibă la dispoziție documente cifrate. Relatările conform cărora ar fi fost transportate propuneri de pace între Germania și alte țări, etc., sunt absolut false.

4. Improbabil ca Maniu să fi avut vreo conexiune directă cu acești ofițeri, dar informațiile erau că au fost acceptați de Mihai Antonescu¹⁵.

În telegrama către Moscova se preciza că în luna octombrie viceconsulul român la Istanbul a abordat S.O.E. cu planuri pentru o răscoală militară în România, susținută de un grup de generali și de o mare parte din ofițerii superiori din armată. Purtătorul de cuvânt al grupului, un colonel la comanda unui depozit regimental din București, l-a informat pe viceconsul că grupul era dispus să-l răstoarne pe Antonescu printr-o lovitură de stat dirijată în numele regelui. Se spunea că planurile de arestare a lui Antonescu erau complete, iar grupul dorea să fixeze ora zero și să aranjeze planurile viitoare sub îndrumarea noastră. Se mai arăta că S.O.E. a mai colaborat în trecut cu viceconsulul și avea o poziție completă încredere în el¹⁶..

¹⁴ *Ibidem*, 20 ianuarie 1944. (DTH/HO/1125/3 to FO/ Howard,

¹⁵ *Ibidem*, C O P T 20 ianuarie 1944. Pentru SAM.

¹⁶ *Ibidem*, Telegramă 14 ianuarie, 1944. Expediat la Washington. Repetat către Moscova: Plan de ridicare militară în România⁷.

La rândul său S.O.E. cerea să informeze guvernul Statelor Unite și să le solicite opiniile Șefii S.O.E. au discutat pe larg chestiunea cu șeful MI6, ajungând la concluzia că raportul lui Vlădescu-Olt ar trebui transmis către ambasada americană. Cereau însă să facă acest lucru fără a face vreo referire nici la Cătălin Vlădescu-Olt, nici la șefii S.O.E. Ei sugerau Foreign Office să adauge în scrisoarea de însoțire că subfurnizorii de informații sunt Regele Mihai, Prințul Stirbey și domnul Vișoianu.

Numai în cazul în care ambasada va presa pentru a cunoaște identitatea autorului raportului ar trebui să dezvăluie că este vorba de Cătălin Vlădescu-Olt. Ei aminteau că, deplasarea lui Cătălin Vlădescu-Olt în România a fost întreprinsă fără nicio încurajare din partea S.O.E. și fără ca să-i încredințeze vreo formă de sarcină. Prin urmare, raportul se datora în întregime inițiativei sale spontane.

Șefii S.O.E. erau interesați să afle reacția ambasadorului. Numele lui Cătălin Vlădescu-Olt a fost eliminat de pe ultima pagină a raportului. Departamentul de Stat era de acord cu comentariul Ambasadei că planul părea a fi embrionar și nu foarte plin de speranță și nutrea opinia că timpul care a trecut de la propunerea inițială a planului în cauză, fără a aduce o cristalizare aparentă a acestuia, tindea să arunce îndoieli asupra probabilității unei eventuale maturități a acestuia. În plus, examinarea propunerii ridica problema compatibilității propunerii românești privind utilizarea forțelor britanice simbolice cu principiul capitulării necondiționate.

Pe de altă parte, nu se cunoaștea nici un motiv pentru care elementele militare românești în cauză nu ar trebui, dacă vor reuși să răstoarne regimul de la Antonescu și, în autoritatea lor asupra țării, în numele regelui și în colaborare cu elementele democratice, să nu caute să părăsească țara pentru o capitulare neutră și să semneze termenii acesteia în fața reprezentanților celor trei aliați principali.

Autoritățile militare americane erau de părere că ar trebui să se mențină contactul cu grupurile disidente din România în speranța că acestea vor fi încurajate la un moment dat să se ridice și să forțeze România să se retragă din război pe o bază favorabilă Aliaților¹⁷.

Vlădescu-Olt a continuat să furnizeze informații S.O.E. în lunile premergătoare loviturii de stat de la 23 august 1944. Consulul român care a sosit de la București la 31 iulie a dat următoarele informații către Vlădescu-Olt. Antonescu urma să plece în Germania pentru a se întâlni cu Hitler în jurul datei de 3 august. Antonescu i-a spus consulului român să se întoarcă la București în câteva zile pentru a primi instrucțiuni ulterioare vizitei la

¹⁷*Ibidem*, De la Washington la Foreign Office. Telegrama nr. 1048. 1520 23.2.44.

Hitler. Cătălin Vlădescu-Olt credea că Antonescu va încerca în scurt timp să ia legătura cu Aliații și să încerce să fie un al doilea Badoglio¹⁸. Această apreciere s-a dovedit a fi eronată. După 23 august 1944 Cătălin Vlădescu-Olt a depus eforturi pentru a pleca din România ocupată de armatele sovietice. La 7 octombrie 1944 W.R. Young cerea S.O.E. instrucțiuni cu privire la faptul că Vlădescu ceruse să-i dea detalii despre activitatea sa din ultimii doi ani și despre colaborarea sa cu S.O.E. Avea nevoie de aceste date pentru întocmirea unui raport, care va fi depus la Ministerul Afacerilor Externe din România, pentru a justifica șederea sa la Istanbul. Young cerea superiorilor să-l sfătuiască ce cale să adopte¹⁹.

Young revenea într-un raport din 24 octombrie 1944: Cătălin Vlădescu a cerut ca S.O.E. să-i dea o declarație care să prezinte detalii despre colaborarea sa cu S.O.E. în ultimii doi ani. El spunea că are nevoie de aceasta ca bază pentru un raport pe care îl va prezenta Ministerului român de Externe pentru a justifica șederea sa la Istanbul. Young credea că ar fi împotriva politicii S.O.E. și, cu siguranță, ar fi fost o măsură de securitate foarte proastă să furnizeze o astfel de mărturie și aștepta decizia superiorilor înainte de a lua orice măsură. Solicitarea a parvenit S.O.E. prin intermediul domnișoarei Lala Walton, fosta secretară a lui Young, deoarece el nu-l cunoștea personal pe Cătălin Vlădescu, dar bănuia că în acea perioadă Bucureștiul desfășura o anumită formă de anchetă cu privire la activitatea diplomaților lor în străinătate în ultimii ani. Young credea că dacă lucrurile se confirmau S.O.E., avea toate motivele să nu se încurce²⁰.

Adresa lui Young 60/1339/2(1) din 24 oct. 1944 a fost discutată cu Chastelaine, care s-a ocupat de această chestiune la sosirea sa. Între timp, s-a ajuns la concluzia că era probabil ca un certificat să fie redactat în termeni adecvați și semnat în facsimil de cineva, cum ar fi Șeful S.O.E. Orientul Mijlociu, sau poate chiar de primul ministru, pentru a fi oferit colaboratorilor S.O.E. și acesta era, în mod evident, un caz pentru eliberarea unor astfel de certificate. Cu toate acestea, nu s-a ajuns încă la o decizie finală cu privire la emiterea sau nu a unor astfel de certificate. Se considera că guvernul sovietic ar trebui să fie la curent cu faptul că acest proiect a fost prezentat. Lui Hill i s-a cerut să îi informeze în consecință și să îi întrebe dacă au vreun punct de vedere. Până la sosirea răspunsului de la Moscova S.O.E., nu a făcut nimic în această privință.²¹ Evident sovieticii nu au dat vreun răspuns.

¹⁸ *Ibidem*, De la: D/H.109: X/C Copie către: V/CD Nr. 209/ D.5 august 1944 La Cairo.

¹⁹ *Ibidem*, To – D\H 60 From – D\H5 24th October, 1944.

²⁰ *Ibidem*, Secret Telegram From: D\H60 24th October, 1944.

²¹ *Ibidem*, Către: D/H60 DAN/AD4c/218.A/H 89.

În martie 1945 la Istanbul prin Harrop, S.O.E. primea o scrisoare de la Cătălin Vlădescu-Olt. Vlădescu-Olt s-a deplasat la București la 16 februarie, profitând de trenul special care adusesese Misiunea Economică Română la Istanbul, pentru a-și clarifica poziția la Consulatul României. El s-a întors la Istanbul la 6 martie, după instalarea guvernului minoritar de stânga. Deși majoritatea informațiilor conținute în acest raport au fost primite sub forma telegramelor Foreign Office, existau câteva puncte care lipseau din povestea Foreign Office.

Acestea au fost clarificate într-un raport al lui Young care reproducea pasaje dintr-o scrisoare personală care-i era adresată de către Vlădescu-Olt, care a însoțit raportul. În continuare, vă prezentăm un citat:

„Nu-mi ascund teama că familia mea ar putea avea dificultăți. Fratele meu face parte din Comitetul pentru Aplicarea Condiției de Armistițiu în calitate de ofițer de legătură cu Aliații și simpatiile sale sunt mai puternice pentru Misiunile Britanică și Americană decât pentru cea de-a treia. Dacă ați putea sugera Misiunii britanice să-l ajute, dacă este necesar, v-aș fi recunoscător.

Pentru noi situația este următoarea: Așteptăm măsurile care ne așteptăm să fie luate împotriva noastră și, în fața acestei posibilități, cred că mă pot adresa dumneavoastră, pe baza colaborării noastre de până acum, și să vă rog să obțineți pentru noi o viză de intrare în Anglia. Credeți că vă cer prea mult? Totuși, sunt obligat să vă cer acest lucru pentru a putea pleca de aici în cazul în care aș primi un ordin neplăcut din interior. Cunoașteți costul vieții aici și veți înțelege că, în așteptarea unor vremuri mai bune, care cred că vor veni, nu aș avea mijloacele financiare de a rămâne mult timp în Turcia; dar cu ceea ce am și prin vânzarea Packard-ului meu aș fi în stare de ceea ce nu aș fi crezut niciodată că este necesar și pentru care nu am luat măsuri speciale. Este dorința noastră ca dumneavoastră să faceți acest serviciu pentru noi acum chiar dacă nu vom fi nevoiți să ne folosim de el pentru o vreme”²²

Cu privire la poziția viitoare a lui Vlădescu-Olt și a soției sale Beatrice șefii S.O.E. din Orientul Mijlociu erau de părere că trebuia să se facă tot posibilul pentru a asigura un refugiu pentru aceste persoane în cazul în care acest lucru va fi necesar, dar recomandau să abordeze problema în mod normal, și anume, să se prezinte cazul funcționarului abilitat din ambasadă. După ce acest lucru a fost făcut, C ar fi dorit să fie informat cu privire la reacția ambasadorului pentru a putea decide asupra următorului pas care trebuie făcut. Prin urmare, cazul a fost prezentat lui Stewart de la

²² Ibidem, Young to Pearson/ 29 martie 1944, Memorandum Cătălin Vlădescu-Olt.

ambasadă și, și S.O.E. s-a implicat pentru a obține viza. Ce s-a întâmplat cu Cătălin Vlădescu-Olt după război este o altă temă de cercetare pentru care nu avem încă documente²³.

Concluzii

Cătălin Vlădescu-Olt viceconsul al României la Ankara a colaborat în perioada analizată octombrie 1943 - martie 1945 cu S.O.E. Istanbul. Principala operațiune la care Vlădescu-Olt a colaborat cu britanicii a fost Schema Colonelului Black. Această schemă era de fapt un complot pus la cale de un grup de ofițeri superiori ai armatei române și avea ca scop realizarea unei lovituri de stat prin care mareșalul Ion Antonescu era înlăturat de la putere și înlocuit cu un guvern care ar fi scos țara din alianța cu Germania și s-ar fi alăturat alianței cu Națiunile Unite. În martie 1944 în urma scandalului Autonomous și la sugestia aliatului american, britanicii au abandonat operațiunile din România. După război Vlădescu-Olt a depus eforturi pentru a părăsi România ocupată de trupele sovietice. Acest lucru a reușit să-l facă cu ajutorul S.O.E.

S.O.E. IN WARTIME ROMANIA. THE CASE OF CĂTĂLIN VLĂDESCU-OLT

-abstract-

Key Words: Cătălin Vlădescu-Olt., Special Operation Executive.

In October 1943, the Romanian vice-consul in Istanbul (Constantinople) Cătălin Vlădescu-Olt approached the S.O.E. with plans for a military uprising in Romania, supported by a group of generals and a large number of senior army officers. The group's spokesman informed the vice-consul that the group is willing to overthrow Antonescu in a coup d'état executed in the name of the King. S.O.E. had collaborated with the Vice Consul in the past and had complete confidence in him. General Gheorghe Potopescu and the acting commander of the 4th Army and Constantin Nicolescu. The War Office believed that by holding high positions throughout the war they could influence the men under their command. After further consultation with the S.O.E. the Vice Consul informed the group that this message had been passed on and was exploring means of communicating with them wirelessly. About Cătălin Vlădescu it is said that this Vice-Consul and the S.O.E. people in the Middle East have every

²³ *Ibidem*, 720 23.2.44 De la: A/D1 30 oct. 4413/205/C.12/ 11 aprilie 1945. Memorandum Vlădescu-Olt.

confidence in him. He is an intimate collaborator of Ion Christu, the current Romanian Minister in Sofia, who, while on mission in Turkey not long ago, also gave evidence of his pro-Alied sympathies. This article traces the activity of Cătălin Vlădescu-Olt between October 1943 and March 1945 and presents his collaboration with the S.O.E. in the development of the Black Plan and Vlădescu's attempts to leave Romania after the establishment of Dr Petru Groza's regime.